

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in leintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 54.

— Sibiu, Sambata 5/17 Juliu. —

1880.

Cartile bisericesci resaritene traduse in limb'a magiara.

(Urmare si fine.)

In a. 1857 comissiunea pentru editarea de carti scolastice din Vien'a provocase pe episcopi, că se ingrijésca de tiparirea catechismeloru in numeru de exemplarie câte se ceru. Atunci cãtiva popi ruteni se adressara cãtra episcopulu Popoviciu, că se le dea catechismu magiaru si carte magiara de rugatiuni (Acathistu). Episcopulu provocã pe Roskovics că se traduca catechismulu si se inaintede traductiunea spre revisiune. In 1858 Roskovics presentã catechismulu tradusu, éra in 1859 crediendu că a venitu timpulu că se'si mai cerce odata noroculu, presentã din traductiunile cartiloru bisericesci pe câte le avea gata (Molitvelnicu, Liturgia?); episcopulu ii dise că se traduca „Eucho-logion“; ilu avea tradusu si ilu dete.

Episcopulu Popoviciu favorã multu pe sub mana incercarile lui Roskovics, de aceea ilu si mutã dela Carasu la Hajduböszörmény, nu numai că-cı parochi'a este mai grasa, ci si pentrucă fiindu aprópe de Dobritinu, se póta tipari unguresce inca unele carti bisericesci. In adeveru, că Roskovics a si tiparitu in acelasiu anu cartea de rogatiuni, ajutatu de protopopulu G. Szabo din Hajdu Dorog si chiaru de comun'a Dorog in a. 1862. In 1864 episcopulu a permis lui Roskovics si protopopulu Szabo, că se tiparésca si catechismulu in unguresce, daca potu pe spessele lor. S'a facutu si acésta. Dupa aceea inse fanaticii au patito reu cu scaunulu Romei.

„Szabadság“ face aci o revelatiune fórte interessanta. Atentatele lui Roskovics et Compani'a asupra limbei bisericesci antice, consacrate prin canóne si praxa, au ajunsu la cunoscenti'a Nuntului apostolicu din Vien'a chiaru prin episcopulu Popoviciu si prin archiepiscopulu primate dela Strigону. Nuntulu apost. a si aratatu acelea incercari la scaunulu Romei. Fericitulu Papa Pius IX n'a intardiatu a declarã traductiunea cartiloru bisericesci orientale in limb'a magiara prin Roskovics si socii sei, „de o innoitura periculósa“ si a datu ordinu strictu, că popii ruteni se fia opriti a mai face servitiu ddiescu in limb'a magiara, cu atãtu mai virtosu, că popóraloru de legea gr.-catholica le este asecurata limb'a loru nationala in ritulu bisericescu de mai multe-ori prin bulle si alte dispositiuni pontificali mai vechi. Totu atunci consistoriulu gr.-catholicu alu episcopiei romanesci din Oradea mare a opritu pe protopopulu Georgie Székely dela Macau, că se nu mai cutedie a face servitiulu ddiescu in limb'a magiara. Totu asia urmã si episcopulu rutenu dela Eperjes asupra parochului Jos. Lucaci din Abauj Szántó. In fine Eucho-logionu si liturgi'a magiara au remasu netiparite; dara episcopulu dela Muncaci a permis prin cerculariu, că ruteni se póte folosi cartea magiara de rugatiuni afara din biserică.

Acestea au decursu pâna in a. 1868, candu vreo doue mii de ruteni dela H. Dorog s'au revoltatu contra auctoritatiloru bisericesci. Despre atentatele ulterioére vomu mai vorbi altadata.

In seminariele catholice de ambele rituri se propune istori'a eclesiastica si dreptulu canonicu pe largu in doi ani, se dà apoi si ocaziune ampla, mai alesu protopopiloru la praxe juridica. Cu atãtu a coprinsu mai straina mirare pe toti barbatiu competentu in a. 1868, candu protopopulu G. Szabo si parochulu Ignatiu Roskovics punendu-se in fruntea locuitoriloru din Hajdu Dorog si inpregiurime că agitatori, 'iau indeennatu, că prin rebelliune in contra supremei auctoritati eclesiastice, se stórcã dela pap'a Romei si dela regele apostolicu alu Ungariei crearea unei episcopii noue greco-magiare, éra pe diet'a tierei se o induplece a'i vota fonduri, din care se tina episcopu, asessori

consistoriali (canonici), seminariu, se traduca tóte cartile rituali, se'i faca residentia s. a. Cu adunare turbulentã si fanaticã de vreo 2 mii de ómeni, inebuniti inca si de functionarii rebelli Farkas Lajos si Szilvássy István, voiau ei se inspire frica la tóta lumea. Au mai mersu petitiuni si deputatiuni la rege, la dieta, ministeriu si la primatele din Strigону.

Pentru-cã din tóta acea rebelliune se remana óresi-care urma, se dede acelu renegatu unu vicariatu episcopescu Hajdu-Dorog, cu salariu respectabile de 3000 (trei mii) florini v. a. platiti din bogatulu fondu alu religiunei catholice. Mai sunt si in alte diecese romanesci din cele mai mari, de cãtu 5—6 sute mii de sudate, vicari episcopesci, sau si asia numiti vicarii foranei, investiti cu o parte órecare a jurisdictiunei episcopesci; dara statiunile acelu nici-decum nu sunt simple sine-curæ, de mancate, de beute, ci din contra, tocma vicarii sunt mai incarcati cu afaceri oficióse mai multu decãtu ori-care altu protopopu actualu, si totusi platile lor nu sunt mai mari, decãtu spre ex. ale professoriloru gimnasiali. Dara vicariulu rutenescu din H. Dorog trage frumósa plata, nu atãtu pentru agende oficiali, cãtu mai virtosu pentru alte scopuri, pe care numai orbulu nu le vede, si romanulu dice la planuri de acelea: „Cu inceptulu se face otietulu“, buna-óra că si in Bucovin'a, in câte 50 pâna intr'o suta de ani, că se fia germanisata din fundamentu, pâna la mesele altarielor. Numai fanaticii din Ungari'a se pricepu la manopere de acestea mai reu decãtu austriacii, mai reu si decãtu Strigónulu, inca si decãtu Carlovitienii, Versietienii, Temisiorenii, cari maritau multime de serbóice dupa clericii cei mai buni de nationalitate romanésca asia, că apoi acestia nu aveau se multiamésca pentru parochiile mai bune episcopiloru, ci femeiloru.

Preasanti'a Sa parintele episcopu rutenescu Joanu Pásztélyi, cunoscutu atãtu de bine pentru zelulu seu de a desfiintiã nationalitatea propria din dieces'a sa, facu in anulu trecut in cestiunea traducerii cartiloru bisericesci unu pasu inainte, ceru adevã si castigã din fondurile catholice 700 fl. cá honorariu pentru traducetorii de carti bisericesci. S'a constituitu o comissiune de popi din ambele diecese rutenesci dela Muncaci si Eperjes, sub conducerea vicariului, care a si lucratu vreo patru septemani la traducerea Eucho-logiului, adevã ceea ce facuse Roskovics inainte cu 21 de ani sub conducerea episcopului Popovics, care éra si convocase o comissiune revisoria, fu inse bietulu episcopu prevenitu prin mórte, că se nu póta implini voi'a kossuthianiloru. Traductiunea din anulu trecut se dete la alta comissiune, din care cauza omulu din „Szabadság“ este fórte ne-cajitu, că de ce popii lor se cerna tóta dio'a si se nu mai fremente nici-odata, si in fine că de ce nu se factu inceptulu immediatu cu traducerea, tiparirea si introducerea liturgiariului in limb'a magiara, că partea principala si cea sublima a ritului resaritenu.

Dupa atãtea incercari ale clerului rutenescu de a magiarisã ritulu bisericei lor, si priu acésta, că si prin magiarisarea scóleloru si prin inmultirea necurmata a renegatiloru, a se desbinã cu totulu de cãtra corpulu loru nationale rutenescu din Galiti'a, cine se se mai mire, că acea epidemia a trecut si la romanii din comitatele Marmatiei, Satmarului, Ugocei si pâna afundu in comitatulu Bihariei. Pâna la infintiarea episcopiei dela Gherl'a clerulu romanescu din acelea parti isi luã instructiunea si educatiunea sa in aceleasi institute cu rutenii, erã supusu la vointi'a absoluta a aceluasi episcopu, i se promiteau pâna la 1848 dotatiuni mai bune totu sub conditiunea pusa ruteniloru: de a magiarisã barbatesce scóla, biserica, poporu, sau inca a nu se oppune nicidecum si in nici-unu modu la magiarisare, ci a remanẽ in acea privintia faciãre

preotu cu totulu passivu, lasandu pe kossuthiani că se'si alerge caii in voi'a lor.

Se inputa ordinariatulu dela Gherl'a, că dela infintiarea acelei episcopii, in cei 25 de ani, de ce nu a coresu misieliile de mai inainte si pentru-ce nu a romanitu pe partea cea din Ungari'a a clerului, cu atãtu mai virtosu, că atãtu patriarchulu Romei cãtu si imperatulu au declarat provinci'a intréga a mitropoliei de Alb'a-Jul'i'a de provincia greco-catholica nationale romanésca, in terminii cei mai respicati*); prin urmare, că archiereii si consistóriele erau si sunt obligati a sustinea si aparã totuodata si caracterulu nationale alu respectiveloru diecese, cu atãtu mai virtosu, că acelu caracteru nu s'au alteratu intru nimicu nici prin urmat'a inarticulare constitutionale ungurésca a mitropoliei (Art. de lege XXXIX din 1868).

Noi nu suntemu competenti a judecã intru nimicu despre tinut'a clerului diecesei gherlene pre cãtu acela se afla in partile Ungariei, pentru-cã nu'lu cunóscemu, precum se dice, din autopsiã, éra a se luã cineva numai dupa informatiuni private, este de multe-ori o adeverata cutediare; judecandu inse din punctu-de vedere mai generale, apoi chiaru si fara voi'a nóstra ne aducemu aminte de cei 40 de ani ai lui Moise, petrecuti cu generatiunea vechia in desertulu Arabiei; sau daca voiti unu exemplu prosaicu din dilele nóstre, ne vine in minte o scena din senatulu imperiale dela 1864, candu ministrulu de resboiu atacatu de opositiuni in diverse sensuri, le respunse cu intrebarea drastica, care si avu efectulu seu: „Ce vreti domniloru, se tocati in capu pe toti betranii? Ve lipsesce patienti'a, că se le asteptati mórtea firesca?“

Asia e cu betranii. Óre inse epigonii lor unde voru ajunge?

Bulgari'a si Rumeli'a orientala.

Precum se scie in tóta lumea, infintiarea si deslipirea de corpulu Turciei a acestoru doue mici state balcanice, este meritulu si oper'a multu laudatulu Congressu din Berlin din anulu trecut, care pretindea că are chiemarea, a restabili pacea orientala atãtu de intensivu sdruncinata si periclitata prin ultimulu resbelu russo-turcescu. Mai de parte, este cunoscutu că statulu bulgaru, infintiatu prin o decisiune a numitulu Congressu din Berlin, s'au proclamatu de principatu semi-suveranu si si-au alesu de principe alu seu, pe candidatulu protegiatu si favoritu alu Russiei, pe junele principe Alesandru de Battenberg, fostu oficiar de garda in armat'a prussiana.

Pe candu diplomatii Congressului din Berlin se ocupau cu regularea cestiunei bulgare, poporatiunea fiitorulu principatu bulgaru, firesce că la indemnulu Russiei, se adressã cu o petitiune coperita cu dieci de mii de subscieri, prin care ea cerea, cá inaltulu si luminatulu areopagu alu mariloru poteri europene, se bine-voiesca a decretã, a recunósce si a proclamã fara intardiere, unitatea nationala si teritoriala a propriului principatu bulgaru cu asia numit'a Rumeli'a orientala. In acelasiu timp, totu subt auspiciile gubernatoriului provisoriu russescu de pe atuncea, se porni o viua agitatiune in ambele provincii, pentru unirea lor in tr'unu singuru principatu nationalu-bulgaru.

Argumentele produse de cãtra propagatorii si aparatorii uniunei celoru doue principate bulgare, au fostu si mai sunt inca si astadi pe deplinu convincingetóre, logice si necontestabile, asia, in cãtu deca Congressulu din Berlin n'ar fi urmatu dupa o recepta fórte artificiósã si n'ar fi voitu se dea lumei probe si mai multe despre sublimitatea in-

*) Sanctiunea imperatésca din 12 Decembre 1850. Bulla: Ecclesiam Christi de dato VI Calendas Decembris MDCCCLIII. Actele imperatesci din 17 Mart. et 16 Nov. 1854 etc. etc.

perceptibila a politiceii de care s'au lasatu a fi condusa si inspirata in decisiunile sale, ar fi datu ascultare rogarei natiunii bulgare si ar fi regulatu in modu definitivu o cestiune, care deca nu astadi, dar maine de siguru ca se va regula de sine prin logic'a faptelor, tocmai asia, precum s'au regulatu si unitatea Italiei si a Romaniei, pe care genialulu cancelariu austriacu principele de Metternich le abandonase in cathegori'a utopieloru, dicendu: ca acele state sunt numai nisce notiuni geografice si ca aspiratiunile de unitate ale italianiloru si romaniloru sunt si voru remanea nisce inocente si nepericuloase visuri copilaresci, ale unoru ideologi politici nereali.

Istori'a moderna au datu cea mai suverana si categorica desmintire ingamfatuului cancelariu austriacu, de orece esistenti'a reala si factica a unitatii Italiei si a Romaniei este astadi unu adeveru totu asia de necontestabilu, ca si acelu renumitu: „E pur si muove“ alu multu persecutatulu astronomu italianu Galileo Galilei, ale carui descoperiri i garantedia immortalitatea geniului seu divinu.

Consideratiunile pretinse a fi de o ordine mai superiora, care n'au permisu diplomatiloru adunati la Congressulu din Berlinu se cedere rogarei natiunii bulgare, in ceea ce privea unitatea nationala si teritoriala a noului principatu bulgaru cu Rumeli'a orientala sunt aprupe aceleasi, care la timpul seu au indemnatu pe diplomatii adunati la Congressulu din Paris de a nu recunose si proclamă unitatea nationala si teritoriala a asia numiteloru doue principate dunarane Moldov'a si Munteni'a.

La ambele aceste doue Congresse, prudentii diplomati ai mariloru poteri conservatore, aflara cu cale a adopta si a proclamă ca principiu conducătoriu alu consultariloru si decisiuniloru congressuali: conservarea integritatii teritoriului turcescu, de si de pe atuncea, afara de Itali'a, alu carei regeneratoriul comite de Cavour s'au portatu cu o lealitate pote nediplomatica, dara cu atatu mai admirabila si demna de imitatu, fiacare din marile poteri interessate la deslegarea cestiunii orientale, isi alesese si isi pusesse deja ochii pe acea parte de prada, pe care ar fi doritu se o castige din lasamentulu „barbatului bolnavu“ mortu. In prim'a linie, gubernulu austriacu nu voia nici se audia vorbinduse de unitatea italiana, seu a principatelor dunarane. Urmarea fu, ca Itali'a si-au rescumperatu cu ajutoriulu Franciei si alu Prussiei unitatea sa pe campurile de resbelu dela Solferino, Custozza si Sadowa.

Acuma la Congressulu din Berlin ca si la celu din Paris, erasi au fostu reprezentantulu austro-ungaru acela, care s'au opusu din respoteri la recunoscerea si proclamarea unitatii bulgare, declarandu: ca statulu austro-ungaru nu va suferi odata cu capulu infintierea de state mici slavice la fruntariile sale sudu-ostice. In acelasu timpu inse, genialulu comite Andrassy solicită cu tota caldur'a si cu mare insistencia dela Congressulu din Berlin, de a 'i se da mandatulu europenu pentru pacificarea si ocuparea Bosniei si a Hertiegovinei, de si acuma la Berlin ca si la Paris se recunoscuse pro forma, conservarea teritoriului turcescu.

Urmarea acestei purtari a diplomatiei austriace a fostu: regretabil'a si multu costisitoarea campania si ocupare a Bosniei si Hertiegovinei, acarei possessiune pentru Austri'a este inca cu totulu problematica, si refusarea si ignorarea dorintelor si rogariloru umilite dar' legitime, pe care natiunea bulgara le adressase Congressulu din Berlin.

Vediuramu apoi, ca din condescendenta pentru Austri'a si cu deosebire ca tra siovinismulu magiaru, Congressulu din Berlin afla cu cale, a infintia unu principatu bulgaru semi-suveranu si in nemijlocita apropiare de acesta unu altu corpu politicu, care nu este nici semi-suveranu si nici vasalu, ci de o natura cu totulu hermafrodita. Bulgari'a este unu principatu pe alu carui tronu siede principele Alexandru I de Battenberg, era Rumeli'a orientala este o provincia bulgaro-turcesca, alu carui gubernatoru supusu directu autoritatiei gubernului turcescu a fostu pana mai eri Aleco-pasia, cunoscutu si subt numele de principele Vogorides.

Scirile din urma ne spunu, ca in Bulgari'a si Rumeli'a orientala agitatiunile si propagarea ideiloru de uniune au reinceputu din nou a se manifesta in modu forte energicu, ca armat'a regulata bulgara si cete de voluntari, inmultite cu sute si mii de oficiari si soldati russesci congediati, se organizesia si se prepara cu mare iutiela pentru o actiune de resbelu si ca in fine gubernatorele Aleco-pasi'a si-au datu demisiunea din postulu seu, plecandu in strainetate.

Tote aceste sunt semne vorbitoare, ca situatiu-

nea ce i s'au creatu natiunii bulgare de ca tra Congressulu din Berlin prin injumetarea ei arbitrara in doue provincii deosebite este imposibila, nu pote dura si ca mai curendu, seu mai tardiu, unitatea Bulgariei va fi si ea o fapta inplinita, ca multe altele.

Intrebarea va fi, deca natiunea bulgara, care se prepara de lupta, contandu cu multa singuranta pe ajutoriulu moralu si materialu alu puterniciloru sei protectori Russi'a si Angli'a, va avea a se lupta pentru independenti'a si unitatea sa singuru si numai cu Turci'a, seu si cu Austri'a? Asia ni se presentedia noue cestiunea unitatii bulgare, care au devenitu un'a din cele mai actuale si ardiende cestiuni ale politiceii orientale si dela acarei deslegare va depinde in mare parte, d'abea restabilit'a pace a Orientulu europenu.

Camilu.

Discurse parlamentare tinute in cestiunea agraria transilvana.

(Urmare.)

Bokros Elek referentulu: Onorata casa! D-lu deputatu Parteniu Cosma si-a incheiatu discursulu cu observarea, ca recomanda amendamentulu seu dupa cea mai buna a sa convingere. Nu me indoiescu despre acesta observu insa, ca din intrég'a espunere a d-sale m'am convinsu ca acele cause de regulare a possessiunii ce le a prevediutu in Ungari'a, i preocupa ideile si vederile si astadi, cand e vorb'a de a lua in consideratiune cestiuni de alta natura. In Transilvani'a lipsesce cu deseversire acea specie de regule urbariale, care in Ungari'a este speci'a principala a regularii, la noi nu se potu nici macaru introduce lucrarile pregatitoare fara de a deslega mai antaiu cestiunea juridica. In Transilvani'a sunt trei feluri de casuri. Mai antaiu processele urbariale singuratice care, ca unele processe de possessiune independente nu stau nici in cea mai mica legatura cu regularea, asia ca se termina sute si mii de processe urbariale pentru cestiuni sau teritorii urbariale singuratice, se aduca sentintie si se esecuta, fara ca acelea se se aduca in legatura cu regularea urbariala, cu comassarea hotarului intregu, sau cu agregarea hotarului comunu. A le aduce pe aceste intr'unu necsu organicu cu regularea urbariala nu insemna nimicu in Transilvani'a, e o retacire neasceptabila. A dou'a speci'a de casuri ce obviu in Transilvani'a e inpartirea teritoriilor comune, agregarea urbariala, acolo unde la teritoriul comunu au participatu numai fostii proprietari si fostii iobagi; si alu treile casu segregarea acelorasi teritorii comune subt titlulu de proportiune a fostu acolo, unde afara de fostulu proprietariu si de iobagii sei au participatu cu deosebire nobilii, Secuii si Sasi. A asemena si a face paralela intre aceste trei proceduri, si a le apretia dupa aceleasi norme, dupa care se apretiedia regularea din Ungaria, este imposibilu.

La noi nu se potu incepe lucrarile pregatitoare cu privire la segregarea urbariala a teritoriilor comune inainte de a se decide comuniunea urbariala pe acelu teritoriu ca cestiune juridica.

Totu acesta se pote dice si despre cestiunile de proportiune, pentru-ca, a face lucrarile pregatitoare cu privire la unu teritoriu, inainte de a fi satoritu judecatoriu, ca acelu teritoriu de facto et de jure e obiectu de folosintia comuna pentru un'a sau mai multe comune, sau pentru locuitorii singuratici, acesta in genere nu are nici un sensu, fiindu-ca la noi obiectulu procedurii nu este complectarea urbariala (urbéri rendbeszedés) va se dica unu conceptu, care se pote juristifica cu date sigure. ci este esecutarea factica a segregarii obiectului resoltitu deja de jure.

Deci eu asia credu, ca daca d-lu deputatu cunoscea din temeiu referintiele din Transilvani'a era imposibilu se propuna acestu amendamentu. Deci fiindu-ca acestu capitu din proiectulu de lege corespunde starii factice a referintieloru de dreptu si de possessiune din Transilvani'a, rogu pe onorat'a Casa se primesca capitululu in genere si se ia in desbatere speciala paragrafi singuratici.

Urmandu votarea amendamentulu propusu de P. Cosma cade.

Parteniu Cosma: Onorata casa! N'am ce face, si nu-mi pasa nici daca voiu remanea numai singuru cu parerile mele, dar sum convinsu ca timpul va constata ca eu am avutu dreptate.

Precum mi-a inputatu domnulu referentulu ca pentru aceea am facutu propunerea precedentă, ca nu cunoscu referintiele de possessiune in Transilvani'a, tocma asia potu se-i inputu eu, ca densulu pentru aceea n'a aderatu la propunerea mea, pentru ca nu cunoscu referintiele de possessiune din Ungari'a. Se'mi credeti inse ca tote referintiele din Transilvani'a sunt si in Ungari'a, parte subt aceleasi numiri parte subt altele.

Sunt si la noi lazuituri si ocupatiuni ca si in Transilvani'a, sunt si la noi prestatiuni rescumperabile ca si in Transilvani'a, de si subt altu nume, sunt urbalisti, sunt dileri, segregari de pasuni si de paduri etc. tocma ca si in Transilvani'a. Diferentia este numai acea, ca pentru constatarea urbarialitatiloru Ungari'a se folosesc de Urbariu, care este forte defectuosu, precandu acesta cestiune in Transilvani'a se deslega mai usioru si forte simplu pe bas'a legei materiale si a datelor de desdanare, si cu tote aceste in Ungari'a este suficienta o actiune si o sentintia ca pe bas'a lucrariloru pregatitoare se se resolve deodata tote cestiunile dupa natur'a loru, din aceeasi sentintia vede fia-care individuu ce'i compete si ce are de inplinitu?

Nu este de lipsa dar nici in Transilvani'a ca pentru diversitatea naturei referintieloru, si pentru multimea persóneloru interessate in aceeasi comuna, se se faca in

locu de unulu sute si mii de processe, cari cu enormele loru spesse seracescu pe bietii incti si consuma avere a actoriloru, ca-ci tote aceste s'aru potea resolti si in Transilvani'a cum se resolvescu in Ungari'a.

Trecendu la obiectu, eu nu consideru de corectu titlulu acestui capitu nici chiar din punctulu de vedere alu sistemei urmate in proiectulu de fatia.

Titlulu este: „Procedur'a ce este a se urma in processele singuratice, precum si in actiunile de segregare urbariala si de proportiune“.

Eu nu sciu on. Casa, daca este vr'unu processu, in care se nu existe actiune, sau daca este vr'o actiune ca se nu intentionedie a servi de basa la processu; dupa acestu titlu inse trebuie se existe si de aceste.

Titlulu capitulului III este „Permissibilitatea comassarei,“ prin urmare titlulu acestui capitu ar trebui se fia: „Permissibilitatea regularei de possessiune si a proportiunii,“ ca-ci numai despre acestea se tractedia intr'ensulu.

Eu n'am ce ve face, daca nici domnulu referentulu nici maiortatea nu voesce se pricepa lucrulu pentru Transilvani'a intr'altfelu decum ilu pricepe pentru Ungari'a, si daca si exista lazuituri si ocupatiuni, pentru acestea nu avem lipsa se creamu titluri noue, pentru ca acestea se coprindeu deja in titlulu de „regularea possessiunii,“ — sunt o specie a regularei de possessiune, nici nu exista regulare de possessiune, care se nu se estinda si asupra loru — ba sub regularea de possessiune propriamente s'ar intielege si chiar comassarea.

Fiindu inse, ca precum vedu in acestu proiectu comassarea se separedia de regularea possessiunii si de proportiune, si ca in privinti'a permissibilitatii comassarei este provisiune mai la vale, era in privinti'a permissibilitatii celorlalte doue specii nu se prevede nicairi se imi iau voia a propune ca titlulu acestui capitu se se staveresca astfelu:

„Permissibilitatea regularei de possessiune si a proportiunii“.

Bokross Elek referentulu: Ororata Casa! Nu mai ostenemu atentiunea onoratei Case cu observari de natura polemica, daca domnulu ante-vorbitoriu nu'mi inputa, ca eu statuescu o diferentia intre regularea de possessiune din Transilvani'a si intre cea din Ungari'a, precand aceste cestiuni sunt identice aici si acolo. De una inse si-a uitatu la enumerarea acelor cestiuni, deci sum necessitatu se'i o amintescu eu.

Diferenti'a regularii de possessiune in Transilvani'a si Ungari'a este aceea, ca in Ungari'a regularea consta din intregirea sesiuniloru urbariale ce sunt satorite in Urbariu, respective din manipularea teritoriului ce prisosescu preste sessiunea urbariala sub titlulu de remanentii (Cosma: Numai atatu?); in Transilvani'a lipsesce acestu conceptu, care e scopulu principalu alu regularii. (Cosma: Cu atatu mai multu pentru Transilvani'a!) Intregirea sessiunii si apretierea remanentieloru preste sessiuni, acestea lipsescu, acestea formedia esenti'a regularii in Ungari'a.

Deci despre cestiunea acesta nu mai vorbescu, inse in catu pentru amendamentu trebuie se observu, ca de ore-ce in Transilvani'a subt conceptulu regularii de possessiune, vinu mai multe casuri, cari dupa natur'a referintieloru de acolo trebuie apretiate separatu, ca processe singuratice de proprietate, de si esenti'a si dispositiunile capitulului intru nimicu u'ar suferi primindu-se titlulu asia precum ilu propune d-lu deputatu, totusi testulu redigeatu de comisiune corespunde mai nimeritu nomenclaturei adeverate. Ve rogu deci se'lu primiti.

Presidiulu pune testulu comisiunii la votu si se primesce.

Urmédia §. 3.

In cauzele urmatoare si anume:

a) in actiunile urdite in terminulu legalu preclusivu si pendente inca, pentru natur'a alodiala, de ereditate secuiesca sau urbariala a sessiuniloru singuratice sau a partiloru de sessiune, pentru restituirea ocupatiuniloru si rescumperarea lazuiturilor;

b) in actiunile pentru rescumperarea prestatiuniloru rescumperabile;

c) in actiunile pentru permissibilitatea segregarii urbariale, a paduriloru, pasiuniloru si trestisieloru;

d) in actiunile pentru sistarea folosintieloru de lemnaritu, ghinderitu, pasiunatu si trestieritu, care s'a esercitatu pana acum pe nedreptulu subt titlulu urbarialu; in fine

e) in actiunile pentru permissibilitatea proportiunii —

pertractarea se tine dupa circumstantiile processului sau la tribunalu sau in fati'a locului, o conduce judele pertractatoru emisu dintre membrii tribunalului, care e indatoratu a incerca inainte de inceperea pertractarii o inpacuire intre partide si a insemna rezultatulu acesteia in protocolu.

In casu daca inpacuirea nu succede, judele pertractatoru ia la protocolu alegatiunile partideloru, in casulu unei necessitati motivate incuviintiedia amdnarea ceruta si defige unu nou terminu si dupa incheierea alegatiuniloru, daca mai afla de lipsa pentru lamurirea lucrului, pote pune partideloru intrebari si respunsurile loru le ia la protocolu.

Daca partidele se provoca la martori, judele pertractatoru, — daca crede ca e de lipsa pentru deciderea causei si daca e cu potintia — 'i asculta la momentu, daca se ivesce necessitatea unei oculatiuni sau estimari, o face, inducere depunerile martioriloru, respective reportulu si opiniunea esertiloru in protocolulu de pertractare, si subterne caus'a tribunalului.

Dupa pertractarea terminata in acestu modu urmédia la casu de lipsa recuivarea din oficiu a datelor oficiale si cu deosebire a conscriptiunii din 1819/20, a tabelorlu de contributiune dinainte de 1848 si a datelor referitoare la desdanarea urbariala din partea statului, eventualu incusitiune judecatoriesca continuativa, la care judecatori'a pote procura si alte dovede afara de cele produse din partea partideloru.

(Va urma.)

Transilvani'a.**Visitatiuni scolastice.**

(Urmare si fine.)

19. Scól'a granitariiloru din Scoreiu are numai unu docente, cu tóte acestea intocmirea ei interna si esterna este escelenta (kitúnö). Din contra la scól'a gr.-or. n'am potutu tine a esamenu, cà-ci se tinuse; cas'a ei este o vechitura ticalósa, fara curte si gradina, mobilata reu. In tómn'a venitória o voiu visitá din nou.

20. In Cartisior'a éra n'am potutu tine a esamenu in scól'a evang. cu 2 docente si nici in cea gr.-cath. cu 1 docente; la tómn'a le voiu visitá.

21. In Arpasiulu de josu scolele ambelor confessiuni rom. se afla intr'unu edificiu nou cu etagiu, terminatu in 1877, dar' invetiamentulu este fórt defectuosu, din cauza cà docentele Nistoru Cucu nu e calificatu, nu cunósce nici o metoda; scóla de pomi lipsesce.

22. Scól'a gr.-cath. din Besimbacu este o vechitura ruinata, facuta de lemn cu spatiu numai de 22 m. □ pentru 52 scolari. Scól'a noua voru se o faca din pétr'a bisericei vechi; dlu vicariu va ingriji.

23. In Dridifu pentru ambele confessiuni s'a facutu scóla noua comuna in 1878; i lipsescu recuisitele, invetiatura puçina; cas'a pentru docente se face acuma; curtea scólei plina de morminte, fórt periculóse pentru sanetatea prunciloru; am luat mesuri se fia visitata prin medici.

24. In Fagarasiu scól'a jidovésc'a cu unu docente este o ruina miserabila; israelitiloru se le fia rusine; am cerutu se fia inchisa prin politia. Baietii invétia numai nemtiesce, ceea ce dlu Koos nu suferé.

25. Scól'a gr.-cath. din Fagarasiu. Sal'a de invetiatura ar fi corespundietoria, dar' 30 m. □ nu sunt de ajunsu pentru 81 scolari; tind'a nepodita; in scól'a de pomi nu e nimicu, pentru care nu potu laudá pe docentele Vasilie Ratiu. De altumentrelea progressulu in obiectele prescise a fostu bunu.

26. Scól'a gr.-or. din Galati (comuna pre care o desparte numai Oltulu de Fagarasiu) a remasu nevisitata, din cauza cà docentele nu éra in satu. Scól'a gr.-or. din Fagarasiu ar' fi buna, dar' bancile i sunt puse reu, usia si ferestri nereparate; in scól'a de pomi am aflu 48 altoi si 108 pomisiori selbateci, pentru care am laudatu pe docentele Ambrosie Tataru. Acesta are si metodu bunu; se afla si recuisitele necesarie; progressulu e bunu.

27. Scól'a ev. reform. de fete totu din Fagarasiu e buna, prevediuta cu recuisite, progressulu indestulitoriu. Din contra scól'a ev. ref. (ungurésca) cu 2 docente, in class'a 1-a este fórt rea, mai pre josu de ori ce critica, ér' in a 2-a classa totu s'ar mai vedea ceva progressu in cetire si gramatica; inse si acolo cei din alu treilea anu sciu prea puçinu. Preste totu metodu este fórt defectuosu. Acésta scóla am se o visitezu mai de multe ori preste anu.

In Nrulu 147 din „Kelet“ dlu Koos publicá raportulu seu in resumatu ddto 3 Juniu a. c., intru care dice 1. cà scólele granitiare corespundu in tóta privinti'a postulatelor legei, cà in cele noue luni ale anului scólele sunt cercetate asia, in càtu nu se póte mai bine, si ce e mai multu, in aceea se invétia nu numai limb'a magiara, ci si cea nemtiésca, ceea ce dlu Koos crede, cà e de prisosu, ba inca stricatosu; pentru-cà este prea multu a propune in scóle elementarie pre lãnga limb'a materna si alte diece obiecte, lucru de mana, inca si 2 limbe straine, cà-ci prea se incarca scolarii. Dupa ce voiu visitá tóte scólele granitiare, voiu face representatiune in privinti'a acésta. 2. Scólele de statu ar' fi bune, dar' celei din Fagarasiu i lipsesce unu edificiu propriu si pe cea din Porumbacu trebuie se o mutamu la Cartisior'a. 3. Docentii scóloru confessionali sunt platiti fórt ne-regulatu, dar' nici nu le are grigea nime; face care ce-i place, pentru-cà scólele nu le visitédia nime preste anu; la cei mai multi scolari le lipsescu cartile, unele de scrisu; salele fórt reu mobilate. 4. Deregatoriiloru comunali nu le pasa nimicu pe lume de scóla; pe parenti nu-i pedepesescu pentru absentie; plat'a docentiloru nu o platescu; scólele de pomi nu le ingradescu; — cu unu cuventu, scól'a e considerata cà o napaste, de care cauta se scape cu ori ce pretiu, traganandu tóte de pre unu anu pe altulu.

— (Visitatiuni scol. in protopopiatulu gr.-cath. alu Sibiiului.) Déca archi-

dieces'a de Alb'a-Jul'a va fi avendu multi parochi si protopopi atátu de activi, precum ilu are pe alu Sibiiului, atunci archidieces'a si ori care diecesa ar' fi demna de pismuitu. Lasu cà parochi'a sa bunicica la numeru cu circa 1200 suflete, inse cu atátu mai seraca in realitate, se afla de càtiva ani incóce transformata cu totulu; cas'a parochiala noua cu etagiu, radicata, cum amu dice, din picaturi, casa de scól'a cu gradina si curte larga, cumperata in anulu trecutu din economii rigoróse, dar' i-s'a mai adausu si unu fondu, strinsu dupa multe sbuciumari si processe portate cu comun'a politica si cu altii. Cu ocasiunea regularei protopopiatelor la acelu protopopiatu s'au mai adausu câteva parochii si filii, asia càtu acum numerulu loru trece preste 30. A face visitatiuni protopopesce in fiacare anu, fia si numai odata pre anu cu ocasiunea esamenelor, este un'a din datoriele principali ale fiacarui protopopu, totu odata inse si una din cele mai grele. Protopopulu din Sibiiu se supune regulatu la acea missiune, de si mai are asupra-si professur'a de limb'a romana la gimnasiulu de statu si la institutul Ursulinelor. Estempu inca a visitatu mai multe comune; ér' unde nu au ajunsu, a tramisu comissari dintre preotii mai activi. Dupa ce-i venira mai tóte rezultatele esamenelor, convocá senatulu scolasticu alu protopopiatulu, precum si pre càtiva docente, cà se-si audia sententi'a. Se au adunatu preste 20 de barbati. Dupa deschiderea siedintiei s'au cetitu raportulu dela fiacare scóla, din care s'au potutu cunosce nenumeratele dificutati, cu care trebuie se lupte omieni inspirati de dorinti'a fierbinte de a vedé inaintandu cultur'a poporulu. Daca in comune mai maricele, de càte 700—1000 suflete, ai se lupti cu lena si cu rea-vointi'a chiaru a fruntasiloru parochiei, ce vomu dice despre parochie mici, de càte 3—4 sute de suflete? S'au descoperitu inse si cause cu totulu independente de vointi'a omenésca, precum d. e. cà intr'o comuna diferitis curatise mai pe toti pruncii nascuti in anii, din cari ar fi se frecvente acum scól'a; in alta (Kaltwasser) au moritu preste 70 prunci de scóla in a. 1879; din alte 3 comune au trecutu multe familii in Dobrogea. Càte o comuna se afla ruinata prin elemente; in fine sunt vreo doue, unde preotii nu facu nimicu pentru scóla, din care cauza s'au si cerutu dela ordinariatu suspensiunea unuia pe o luna si aspra mustrare a altoru doi preoti si a celoru mai multe comitete scolastice.

In càtu pentru salariile docentiloru, apoi si in acestu protop. se adeveresce aceea ce aretase dlu Koos Ferencz din comitatulu Fagarasiului, cà pre lãnga ce salariile sunt miserabili, apoi despre platirea regulata a loru numai in prea puçine comune póte fi vorb'a. Din conspecte vedemu salarie anuali de càte 100; este inse si numai de 40 fl.; prin urmare se póte dice si aci: cum este simbria, asia i si dascal'a. De altumentrelea se voru luá si mesuri de a se destitui unii docenti necualificati.

Ordonantiele pentru invetiarea limbei magiare se primescu dela B.-Pest'a mereu si se in pune esecutarea loru de urgentia; se pare inse, cà in punctulu acesta lucrédia in totu cuprinsulu tieriei o putere a inertiei, care te pune la mirare.

Romania.**Statistic'a cultelor religiose din Romania.**

(Urmare.)

Mai insemnamu aci din tabell'a Nr. 12, cà in an. 1877 s'au datu atestate de studiu din cele 9 seminarie asiediate pe la mitropolii si episcopii la 421 de elevi séu clerici, si anume: din Seminarulu centrale dela Bucuresci la 96. Celu fundatu din averea testata de mitropolitulu Nifonu numai de curendu, 4. Seminarulu metropol. de monast. Socola de lãnga Iasi 32. Seminarulu dela episcop'i'a Rómnicu-Severinu 78. Seminarulu dela Buzeu 32. Seminarulu dela Curtea de Argesiu 60. Seminarulu dela Husi 69. Seminarulu dela Romanu 17. Seminarulu dela Ismailu 33.

Este alta intrebare, daca acesti tineri se si hirotonescu toti, séu cà se intempla si in Romania ce se intemplase aici in Transilvani'a intre anii 1850 si 1868, cà seminariele de clerici simtiau lipsa de elevi si cà chiaru din acei cari petreceau càte 1—2 ani la theologia, sedusi de lustrulu de atunci alu functioniloru civili, pe atunci bine platite, desertandu treceau la facultatea juridica, unde spre ex. numai dintre romani erau la academi'a din Sibiiu càte 70—80 de tineri, candu dela dualismu incóce nu sunt nici càte 8, si nici la facultatea juridica din Clusiu nu se prea inbuldiescu. In cercurile superioare ale Romaniei inca totu mai domnesce unu prejudetiu fórt vechiu si iradecinat,

cà nu e bine cà pop'a se fia prea invetiatu, cà-ci atunci lui 'i vine mancarimea de a predomni si a incalécá nu namai pe opinca, ci si pe boieriu. De aici se potu esplicá fórt multe inconveniente relative la starea clerulu, precum si inpregiurarea, cuncà tineri cari au consciintia ceva mai desteptata despre a loru demnitate personale, fugu de seminariu si de preotia. Acestea preocupatiuni trebuie se incetodie càtu mai curendu cu totulu; clerulu trebuie se i se dea, nu acelea bigotte si stupide sarutari de mana, invetiate mai virtosu dela popórale slave, urmate apoi, adesea la momentu, de insultele cele mai urite, nici auctoritate de domnitoriu, ci cu totulu altu-ceva: mijlóce de a'si cultivá spiritulu si ánin'a conformu sublimei vocatiuni preotiesce, mijlóce de subsistentia materiale, éra si corespundietórie rangulu seu din societate cà preotu, totuodata inse si cà tata de familia, ceea ce nu e bine se se dea uitarei, cà parochii romanesci in partea loru cea mai mare au familii, si cà este bine asia, cà se le aiba. Cà de ani 30 incóce s'a schimbatu multa fisionomi'a, cà se dicemu asia, a clerulu din Romania; mai are inse de a se schimba, daca nu voiesce se ajunga la scenele bisericesce care se vediura, de ex. estimpu in serbatorile Rosaliiloru la Rómniculu-Válcei, unde venindu vreo trei preoti romano-catolici, tineri, frumosi, cunoscatiori perfecti de limb'a romanésca si predicandu cu multa elocentia si verva in biserica rom.-catholica de acolo, au atrasu atáti ascultatori orthodoxi din tóte familiile de frunte din locu si de prin pregiuru, in càtu nu'i incapea biserica, si preotii au fostu invitati formalu a predicá inca de doue-ori, pentru-cà se aiba ocasiune a'i ascultá si altii. Alte fenomene religiose de natur'a acestora le va potea divina (gáci) lectorulu mai la vale, candu ne vomu ocupá de celelalte culte.

Pe tabell'a Nr. 22 se numera cele 125 de biserici, capelle, paraclise din capital'a Bucuresci, cu numele date loru de càtra poporu, cu patronii (chramulu) si cu anulu zidirei. La 14 dintre acelea biserici si paraclise nu s'a potutu aflá anulu nici din vreo inscriptiune, nici din vreo chronica, cu atátu mai puçinu dupa vreo traditiune. Dupa acésta tabella, biserica cea mai vechia din Bucuresci ar fi cea numita a lui Bucuru, din a. 1416 cu patronulu S. Atanasie. Biserica Radu-voda e din 1568; a lui Michaiu-voda din 1595; Mitropol'a din 1656; biserica Curtea vechia, nu se scie; Sarindariu nu se scie; biserica Popa-Sóre 1678; bis. Slobodi'a 1665; St. George-nou 1699; bis. Scaunele 1700; Colti'a 1715 (Carolu XII); Biserica dintr'o di (patr. S. Nicolae) 1702; biser. mitropolitulu Antimu de memoria istorica, 1715. Biserica monastirei Cotroceni (astadi resiedintia domnésca de véra) in a. 1675, patron'a: adormirea Mamei-Domnului. etc. etc.

(Va urmá.)

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Abrudu 22 Iuniu. Dintr'o corespondentia mai lunga, a carei publicare ni se cere cu de adinsulu, scótemu aci numai unele momente, éra partea cea mai lunga o suprimamu in interessulu pacei.

Asia numitulu fondu pisetariu, alu baiailoru, a trecutu preste una suta mii fiorini val. a.; fondu frumosu, inse mare numai la parere, cà-ci in comparatiune cu nenumeratele lipse ale acelu bravu poporu romanu munténu, destinatu de sórté a sparge cu ciocane si pulbere sinulu pietrosu alu muntiloru, inca si unu fondu de unu milionu ar fi prea micu. Fondulu pisetariu este administratu de càtra unu comitetu de 24 membrii. Ni se dice, cà acelu comitetu ar fi numai ad hoc, ceea ce noi nu intielegemu. Presiedinte alu comitetulu fusese repausatulu in Domnulu protopopu si cavaleru Simeon Balintu. In loculu densulu fu alesu fostulu notariu alu comitetulu, unu altu protopopu din Abrudu, cu a carui alegere publiculu este indestulatu, éra notariu unu parochu, cu care, se dice, cà nu ar fi indestulatu nimeni, din diverse cause, intre care ar fi si aceea, cà nu cunósce limb'a magiara. Aci éra si pricepemu, cum a fostu alesu cu majoritate, daca nu a placutu, mai alesu cà notariulu trage si o remuneratiune de 300 fl. pe anu. Mai departe:

Despre casin'a romanésca din Abrudu se scie, cà aceea stá miserabilu de reu, cà unii membrii nu platescu tax'a cu anii, éra candu este se se tna vreo adunare, isi facu urechi'a tóca si fugu de acasa. Bóte cunoscuté si pe airea.

Mai tristu este aceea ce se scie despre o biserica romanésca gr. or. din Abrudu, cà aceea ar fi crepata de susu pana josu; cà-ci fiindu clopotele in proportiune prea peste mesura mari, care cutremura fórt tare paretii, este mare periclu cà intr'o buna séu rea demánétia se cada in ruine si se omóre ómeni.

Cum se póte acésta? si inca tocma in Abrudu? Protopopu, preotu, politia, poporulu intregu nu vedu crepaturile si pericólu?

Despre scól'a aceleasi biserici se scie, cà este atátu de umeda. In càtu paretii ei sunt plini de bureti, si cà ar trebui se o radime cu stálpi, daca ar fi cine,

„ca se nu cada pe pruncii noștrii, de care ne temem foarte“, adaugă corespondentele.

Scire fabuloasă este această, și apoi tocmai dela Abrudu?!

In fine corespondentele mai scie, că banii asia numitei fundatiuni Popiane sunt dati inprumutu in suma de 869 fl. „la unu cismariu fără nici o ipoteca sigura si recunoscuta de judecătoria.“ „Avemu fundatiune fără fondu“, adaugă corespondentele și inchiaie aratandu, că din „fundatiunea Colojana“ se dă stipendiu la unu singuru scolaru.

Malulu Ariesiului 9 Iuliu 1880.

Asociatiunea pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu e una institutiune nationala, asia puternica, din care ar putea isvorî fericirea natiunei întregi.

Daca asociatiunea ar dispune de suficiente mijloce materiale, ar fi in stare de a contribui la fundatiuni filor natiunei cari voiescu a se adapă din isvorulu intieleptiunei, ar sprigini puternicu comericiu și industri'a, ar ajută scoli și biserici, ar infintiă institute de cultura nationale, ba in casuri de nefericiri neasteptate ar ajutură si pe poporulu economu — ar ajutură la cumperarea imobilelor, ba ar cumperă însuși imobile, și căți fi delaturati, persecutati s'ar putea asedia in acelea că economi, apoi câte alte și multe nu s'ar putea face, daca amu avea bani.

Bani avemu, numai ne lipsesce interessarea și energi'a pentru institutiunile nationali.

In Transilvani'a, numerandu și partile adneceate, locuimu 1.600.000 de sufete. Daca se voru socoti pe o familia 5 sufete, ar fi 320.000 de familii. Daca tóta famili'a ar contribui pe anu numai 10 xr. s'ar adună 32.000 fl. in 20 de ani 640.000

Asociatiunea e infintiata de 18 ani; căți bani avemu? 80.000 fl. Ce e caus'a? Eu sum convinsu, ba am observatu, că poporulu bucurosu ar contribui de familia sum'a 10 cr. ba si 1 si 5 fl. pe anu, daca ar fi desteptatu — provocatu, — daca preotii și in teliginti'a ar desvoltă activitate, energia si toti in tôte partile am lucră cu zel; apoi daca ne amu deschide pung'a și noi, că se védia poporulu, că pung'a noastră nu e invetiata numai a luă, ci și a dá.

Se lucramu d-loru preoti și mireni inteligenti cu poteri unite in interessulu Asociatiunei. „Ajutate, căci si Dumnedieu te va ajută.“

Acestea in generalu. Se vorbimu și ceva specialu, despre comitatulu Turdei. Acestu comitatu au dormitu până acuma; ne-a trasaritu din somnu inpregiurarea, că Asociatiunea isi va tinea adunarea generala in casa si la mės'a noastră in Turd'a. Daca suntemu asia de fericiti, suntemu indatorati a o primi cu dragoste, pe care o vomu arată numai asia, daca vomu contribui cătu de multu din pung'a noastră; daca ne vomu adoperă se adunamu cătu de multu din pung'a poporului.

Se lucramu cu totii, căci numai din poteri unite potemu speră rezultatu. Prim'a responsabilitate și placuta datorita cade pe umerii pretorilor cercuali romani trei la numeru si vreo 12 notari; apoi urmédia toti protopopii și preotii de ambe confessiunile, éra alaturea cu acestia inteliginti'a din Turd'a. Sunt 120 comune romane in comitatu, usioru s'aru adună 4000—5000 fl.)*

La lucru domnilor. Adeca până la revedere in Turd'a. Campeanu.

Sciri diverse.

Jalniculu sotiu G. I. Teclu și famili'a anuntia totoruru amiciloru și cunoscutiloru incetarea din viatia a prea iubitei sale consorte

Mari'a G. Teclu,
(nascuta de Jug'a)

intemplata in di'o'a de 28 Juniu st. v. Bucuresei, Juniu, 1880.

Fia-i tierin'a usi'ora și memori'a binecuvantata!

— (Iuscintiari.) In Nr. seu 76 din 1 Iuliu st. v. a. c. „Telegrafulu romanu“ publica urmatórele:

Atragemu atentiunea pl. t. dd. pe cari 'i pri-vesce asupra hotaririloru cons. urmatórie:

Nr. 1988. B.

Prin această se aduce la cunoscenti'a candidatiloru de preotia, că esamenele de cualificatiune se voru tinea si in anulu acesta dela 25—28 Augustu c. vechiu.

Cererile pentru admitere la acestu esamenu, instruite conformu regulamentulu sinodalu din a.

*) Cum vine inse, că unu altu literatu romanu de pe Campia, cam de doi ani încóce imple urechile publicului cu vaieraturi necurmte de o estrema saracia a totoruru classelor societatiei din comitatele Clusiu, Turd'a, Dobăc'a. Solnocu, Bistritia-Nassaudu, că si cum in acea parte a tierii nu s'ar mai află unu singuru romanu, fia preotu séu mirénu, care se mai dispuna de venitul unu dileriu? Cum se póte această, candu se scie prea bine, că sunt familii multe, care dispunu de proprietati frumóse? Vaieraturi de acelea vatemala si compromitu greu reputatiunea unu poporu.

Not'a Red.

1873. §. 3, sunt a se substerne aici celu multu până la 31 Iulie a. c.

Din siedinti'a consistoriului archidieceșanu.

Sibiu, 28 Junie 1880.

Nr. 1987. Scol.

Prin această se face cunoscutu candidatiloru de invetiatori la scólele poporale și capitale din archidieceșana: că esamenele de cualificatiune se voru tinea si in anulu acesta dela 25—31 Augustu c. vechiu.

Cererile pentru admitere la acestu esamenu, instruite in intielesulu Regulamentulu sinodalu din 1873. §§. 2 și 3, sunt a se substerne aici celu multu până la 1 Augustu a. c.

Din siedinti'a consistoriului anchidieceșanu.

Sibiu, 27 Junie 1880.

— (Provocare.) Nr. 2081. Scol. Stipendiatii din fondurile archidieceșane sunt prin această provocati, că până la 15/27 Iulie a. c. se se legitimedie despre sporiulu facutu in studii și despre portarea morala prin substernerea testimoniiloru scolastice de pe semestrulu alu II-lea, căci altucum li se voru sistă stipendiile pe anulu scolaru urmatoriu.

Din siedinti'a consistoriului archidieceșanu gr. orientalu.

Sibiu, 27 Juniu 1880.

— (Anuntiu.) Adunarea generala a „Reuniunei invetiatoriloru romani Selagieni“ se va tinea estimpu in 15 Augustu st. n. La această adunare generala se invita a se infatiosiă toti membrii reuniunei cu atātu mai virtosu, că acestei adunari generale i se va substerne unu proiectu spre a modifică statutele reuniunei, amesuratu cerintielorु timpului și a unoru inpregiurari schimbate. Zelau, 12 Iuliu st. n.

Din incredintiarea presiedintelui
Gavrilu Trifu
v.-presiedinte.

— (Bilete dela calea fer. orient. cu pretiu scadiutu) pentru adunarea gener. dela Turd'a, se afla aici in Sibiu la Comitatu, in afara la dd. directori ai despartimentelor.

— (Tricolórea unguresca insultata.) Doue cause de cërta au pusu mai de curendu press'a magiara și germana in agitatiune: onórea stégului și urgi'a manifestata contra limbei germane. Cért'a merge pe inprumutu.

Lectorii isi voru aduce aminte de strigatele audite in press'a Ungariei, din cauza că in castrele (lagarele) de manevre militare mai in totu anulu d-nii oficiari ridica printre corturi multime de drapelle bicolore negru-galbine a imperiului și alborosii a familiei domnitóre, cum și venetu-albe a Bavariei, éra tricolori unguresci abia vedi ici colea unele mai mici. In Octobre anului trecut se intemplase in cetatea Agri'a ceva mai multu la serbarea onomasticeii monarchului. Corpulu oficiariloru din garnisóna arangiase o petrecere, precum o sciu numai oficiarii. Cineva ridică acolo si nisce stéguri unguresci, acelea inse fusera aruncate la o parte. In 24 Juniu a. c. se intemplă totu la Agri'a cu alta ocașiune, că locotenentu-colonelulu (Obristlieutenant) Aloisiu Seemann, vediendu érași unu drapellu ungurescu pusu éra cine scie de cine, ordonă soldatiloru de servitiu că se'lu departedie dicundu: „Dati josu acea sdrantia unguresca!“ Se aflara inse ómeni cari au denuntiatu pe loc.-colonnellu la generalulu Friedericu Zigler și au cerutu satisfatiune, care inse le-a fostu refusata rotundu. In frunte cu „Pesti Napló“ (Nr. 175 Jul. 10) diariele magiare croncaie din tôte partile că corbii in contra corpului oficiariloru din armat'a imperiale; se pare inse că fără nici-o causa intemeiata. Este prea adevératu, că oficiarii de ambele ori au trantitu la o parte tricolórea unguresca; intrebarea inse este, că cine a cutediatu se ridice in localulu ocupatu de oficiari unu altu stégu, fara scirea și permissiunea lor; ce au se se amestece căți trasi-inpinsi, neinvitati, in afacerile și petrecerile oficiariloru? Si apoi, de câte nenumerate ori a fostu insultatu drapellulu negru-galbinu și asia numit'a pajora cu doue capete, aruncate cu petrii și cu noroiu? Unde punemu érași fermele mai multu de cătu turcesci a le fostulu ministru de interne c. Szapáry de inainte cu 8 ani și mai tardiu, contra totoruru stéguriloru de orice coloru, afara numai de tricolórea Ungariei. Imperatulu se preamblá deunadi vre-o 2 septemani prin Boemi'a și Moravi'a, pe unde fu intempnatu cu cele mai variate stéguri, provinciali, districtuali séu municipali,

de a le mai multor corporatiuni industrarie, scolastice, chiaru și bisericesci. Nu 'ia plesnitu la sufletu de omu prin capu că se le oprésca, si celu ce ar fi cercatu una că această, pe lănga ce ar fi capatatu preste nasu, ar fi fostu și de risulu publicului. In Ungari'a și Transilvani'a tocma din contra, se intempla cele mai mari scandale din caus'a oprírei stéguriloru. Asia dara casurile dela Agri'a n'au fostu altu-ceva, de cătu o plata facuta à conto dintr'o datorita vechia.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Cu Nr. 52 s'au incheiatu Semestrulu I alu anului c., éra alu II-lea se incepù mercuri in 2/14 Jul. Rogamu pe domni carii n'au apucatu a innoi abonamentulu, că se binevoiesca a inaintă pretiulu, spre a ne putea reguță si noi cu atātu mai virtosu, că incercarea ce facuseramu de a continuă cu espeditiunea conformu dorintiei multora, in locu de a reusi, ne causase incurcaturi cu totulu neasteptate.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului și adeca:

In laintrulu monarchiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni.

Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

In strainetate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

In Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiunea in Sibiu, Piat'i'a mica Nr. 27.

NB. Ne rogamu éra, că oo. adrese se fia scrise întregi și respicatu pe propriulu cuponu (Szelvény) alu mandatulu de posta, in dosu, inse asia, că se nu tréca preste propriulu mandat (asemnatiune, utalvány, Anweisung) căci aceste doue documente se despartu taindu-se printre liniile paralele asia, in cătu mandatulu subscrisu de primitoriu remane la posta spre legitimarea sa, éra cuponulu la editoru. Domni abonati vechi aru facilită forte multu espeditiunea, daca aru binevoi a inscrie Nr. esped. de pe fasiór'a adresei, séu a lipi adress'a intréga.

Redactiunea.

Publicare de licitatiune.

In 1 Augustu a. c. la 10 óre a. m. se dá in intreprindere prin licitatiune minuenda, edificarea morei basilitane dela Blasiu.

Pretiiurile de esclamaru sunt:

a) lucru de bardasiu, cu materialu cu totu 5622 fl. 33 cr.
b) lucru de fauru „ „ „ 574 „ 42 „
c) lucru de mesariu, lacatariu și glajariu
cu totu 178 „ — „
la olalta 6374 fl. 75 cr.

Licitantii au se depuna vadiu de 10% din pretiulu esclamaru.

Elaboratele despre edificulu recerutu și conditiunile se potu vedé in cancelari'a avocatulu archidieceșanu gr. c. in Blasiu, unde se va tinea și licitarea.

Blasiu, 10 Iuliu 1880.

(22) 2—2

Consistoriulu gr.-cath.

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitate premiata la expositiunea agricola din Prag'a in anulu trecut, cu pretiulu celu dantasiu și renumite prin esecutarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare și treieratu curatu a

Machinelorु loru de treieratu de mana si cu verteju

dela 1 până la 8 poteri de cai séu boi, atātu locomobile cătu și stabile. Mai incolo fabricamu in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatóre de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Catológe ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu și franco. (20) 4—10

Editoru și redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Kraft.